

5. HÅLLBAR REGION- OCH STADSUTVECKLING

5.5 Verksamhetsmodell för nätverkssamarbete inom regionutveckling

Övre gräns för det anslag som anvisas: 150 000 €

Tidsperiod: 05/2019-02/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Regionutveckling innebär att de olika förvaltningsområdenas och landskapens mål och åtgärder betraktas som en helhet ur både ett riksomfattande och ett regionalt perspektiv. Det väsentliga är samarbete och dialog mellan aktörerna. För att stärka detta håller man på att förnya regionutvecklingen som en helhet i en mera interaktiv riktning. Målet är ett konkretare samarbete som bygger på en gemensam kunskapsbas och som beaktar regionernas olika utgångslägen och utvecklingsförutsättningar. Tyngdpunkten i dialogen mellan staten och regionerna ligger på frågor på landskapsnivå, varför bredare frågor som går över regiongränserna, frågor som gäller nationellt samarbete och frågor som gäller kommuner, ekonomiska regioner eller lokalnivån ägnas mindre uppmärksamhet.

Syftet med regionutvecklingen är att främja förnyelse och hållbar tillväxt i regionerna och stödja en balanserad utveckling i olika delar av landet. Det centrala är utöver främjandet av den ekonomiska livskraften och sysselsättningen att stärka befolkningens välfärd, kunnande och sociala delaktighet. Utvecklingen av regionerna bygger på regionernas styrkor och specialisering. Det centrala nationella innehållet i regionutvecklingen definieras i det förvaltningsövergripande beslut om tyngdpunkten för regionutvecklingen som utarbetas utifrån regeringsprogrammet, medan landskapens centrala mål, deras innehåll och förverkligandet av dem, med beaktande av de nationella prioriteringarna, definieras i landskapsprogrammen. Regionutvecklingsbeslutet och landskapsprogrammen utgör grunden för åtgärderna och arbetsredskapen inom regionutvecklingen och dialogen mellan staten och landskapen.

I funktionellt hänseende är regionutvecklingen samarbete och dialog mellan aktörerna. Regionutvecklingen för samman aktörer, perspektiv och olika sektorer, gestaltar helheter och trender och producerar synergier mellan dessa. Utöver landskapsförbunden, kommunerna och deras utvecklingsbolag samt ministerierna är närings-, trafik- och miljöcentralerna, högskolorna och andra läroinrättningar, organisationer och näringslivet centrala aktörer.

Regionutvecklarna samarbetar också mycket över de administrativa gränserna, men det finns för närvarande inget nationellt forum och inga etablerade verksamhetsformer för detta samarbete eller för utbyte av erfarenheter som gäller god praxis och goda verksamhetsätt för regionutvecklingen. Nätverken som bildats utgående från regionerna förenar utvecklare och organisationer från olika delar av landet. Utöver regionernas interna, frivilliga samarbete kan nätverken ha en roll i genomförandet av nationella politiska riktlinjer och fungera som ett nytt sorts forum för aktiv dialog och samutvecklande också tillsammans med olika förvaltningsområden.

I sin nuvarande form är samarbetsforumen begränsade när det gäller deltagarna. Forumen stöder deltagarnas inläring och möjlighet att inspireras tillsammans, men utesluter uppkomsten av överraskande kombinationer och möten mellan olika perspektiv och aktörer. I Finland saknas ett forum för regionutveckling som samlar aktörer från olika regioner oberoende av deras bakgrundsorganisation eller ställning. Både i regionerna och vid ministerierna har man identifierat ett behov av ett forum där regionutvecklarna kan lära sig av och inspirera varandra, vilket skulle möjliggöra utbyte av erfarenheter, kumulering av kunnande och en bredare användning av resultaten. Detta skulle också främja en fördjupning av samarbetet mellan olika politikområden

inom stads-, landsbygds- och skärgårdspolitiken. Exempelvis kan nyttan vid produktionen av information mångdubblas om verksamheten planeras, koordineras och faciliteras på ett sakkunnigt sätt. Samarbete över regiongränserna får en särskild roll eftersom det på grund av knappa resurser inte lönar sig att göra allt själv.

I Finland har vi stor erfarenhet av **regionutveckling som stöder sig på regionernas nätverkssamarbete** med början från regioncenter- och kompetenscenterprogrammen samt programarbetet inom landsbygds- och skärgårdspolitiken. Regionutvecklingsprogrammen har varit nationellt delfinansierade och genom dem har ett tematiskt samarbete och kollegialt lärande mellan regionerna understötts. I denna verksamhetsmodell har nyttan och behovet av nätverksarbete bedömts på nationell nivå och inte utifrån regionernas behov. Ett alternativt samarbetsätt är **samarbete som direkt bygger på regionernas eget intresse och egen finansiering** (jfr. t.ex. Reglab i Sverige, men också andra internationella modeller), där samarbetets teman väljs för en viss tid genom regionernas gemensamma beslut. Det finns säkert också **mellanformer av dessa modeller**. Ett perspektiv är att klargöra om det finns verksamhetsförutsättningar för en nätverkskoordination som faciliterar samarbete inom regionutveckling och som finansieras av regionerna och eventuella samarbetsparter. Å andra sidan behövs det information om hur nätverkssamarbete kan kopplas till genomförandet av riktlinjerna för den nationella region- och stadspolitiken samt landsbygds- och skärgårdspolitiken.

Syftet med denna utredning är att producera information om olika slags verksamhetsmodeller och finansieringsalternativ för nätverkssamarbete inom regionutvecklingen. Nya verksamhetsmodeller behövs för att få med ett större antal intressentgrupper i samarbetet och för att det som resultat av det interna informationsutbytet ska uppstå nytt tänkande, idéer och inspiration inom regionutvecklingen. Det är viktigt att identifiera hurdana forum olika aktörer behöver och vad som motiverar dem att binda sig ekonomiskt till ett nätverkssamarbete.

I utredningen bör man beakta den eventuella landskapsreformen och en sammankoppling av det nätverksbaserade verksamhets sättet till regionutvecklingen som helhet och dess instrument (såsom tillväxtavtal) och till verksamhet i eventuella kommande landskap (t.ex. forsknings-, utvecklings- och innovationssamarbete inom social- och hälsovårdsområdet). I arbetet bör man bedöma vilka möjligheter, fördelar och hinder ett nätverksbaserat verksamhets sätt har för lokala, regionala och nationella aktörer inom regionutveckling och å andra sidan för en fenomenbaserad utveckling. I utredningen ska nätverkssamarbetet granskas med tanke på såväl de lokala och regionala aktörernas frivilliga utvecklande som de nationella målen. På basis av den analys som görs i projektet förväntas projektets genomförare utarbeta ett förslag till inledande av nätverkssamarbetet inom region- och stadsutvecklingen.

Projektet stöder en reform av verksamhets sätten inom regionutvecklingen oberoende av förvaltningsstrukturerna eller genomförandet av landskapsreformen. När man överväger verksamhetsmodellen bör man beakta de befintliga nätverken, t.ex. landsbygdsnätverket, nätverket för markanvändning, boende och trafik, regionstadsnätverket och regionutvecklarnas övriga regelbundna mötesforum samt de initiativ som pågår, såsom beredningen av en dialogplattform för innovationspolitiken, samt dra nytta av de erfarenheter som erhållits genom dem.

Projektets tyngdpunkt kan ligga på nätverkssamarbete inom region- eller stadspolitiken, men i utredningen ska man också granska och ge förslag på möjligheter inom nätverkssamarbete när det gäller att fördjupa samarbetet och partnerskap inom stads-, landsbygds- och skärgårdspolitiken.

Forskningsfrågor:

De forskningsfrågor som beskrivs här är riktgivande och leverantören har möjlighet att utforma

frågeställningen så att projektets resultat tjänar reformen av verksamhetssätten inom region- och stadsutvecklingen.

Hurudan verksamhetsmodell (eller hurudana modeller) för nätverkssamarbete stöder såväl regionutvecklingsaktörernas frivilliga och mångsidiga nätverksbildning och kollegiala lärande som regionutvecklingen som helhet?

- Hur stöder verksamhetsmodellen en fördjupning av samarbetet, partnerskapet och ett nätverksbaserat arbetssätt inom landsbygds-, skärgårds- och stadspolitiken?
- Vilka nya möjligheter och fördelar kan ett nätverksbaserat verksamhetssätt erbjuda lokala, regionala och nationella aktörer inom regionutvecklingen och vilka hinder finns det för nätverkssamarbete?
- Hur borde verksamheten organiseras och finansieras?
- Hur kan man genom nätverkssamarbete inom regionutvecklingen främja både horisontalt (sektoröverskridande) och vertikalt (lokalt, regionalt och nationellt) samarbete?
- Hurudan god praxis kan identifieras och spridas i anslutning till nätverkssamarbetet?
- Vilka konsekvenser kan den föreslagna verksamhetsmodellen eller de föreslagna modellerna förväntas ha?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Landskapsreformen, reformen av regionutvecklingen, beredningen av nästa regerings nationella prioriteringar och instrument för regionutvecklingen

Rapportering:

Slutrapport när projektet avslutats, och dessutom en policy brief där policyrekommendationerna sammanfattas